

ПОГОДЖЕНО

Рішенням Правління Полікомбанку
(Протокол від 28.08.2026 № 42)

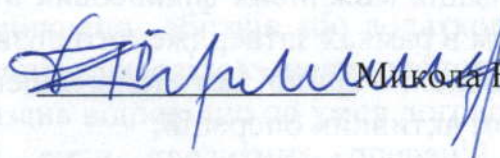
ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Наглядової ради Полікомбанку
(Протокол від 31 . 08 .2026 № 12)

В.о. Голови Правління

Юлія БІЛОУСОВА

Голова Наглядової ради

Микола БУРМАКА

Стратегія управління ризиками Полікомбанку

1. Загальні положення

- 1.1. Стратегія управління ризиками Полікомбанку (далі – Стратегія) є внутрішнім нормативним документом Полікомбанку (далі – Банк), що визначає основні цілі, базові принципи та підходи до організації процесу управління ризиками, які виникають за всіма напрямками діяльності Банку на всіх його організаційних рівнях.
- 1.2. Стратегія розроблена у відповідності до чинного законодавства України, нормативно-правових актів Національного банку України (далі – НБУ), зокрема Закону України "Про банки і банківську діяльність", Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затвердженого постановою Правління НБУ від 11.06.2018 №64 (далі – Положення № 64), Методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України, схвалених рішенням НБУ від 03.12.2018 №814-рш, матеріалів Базельського комітету з банківського нагляду, Статуту Банку, Стратегії розвитку Банку.
- 1.3. Метою Стратегії є створення в Банку ефективної, комплексної та адекватної системи управління ризиками, яка відповідатиме його розміру, бізнес-моделі, масштабу діяльності, видам, складності операцій та забезпечить виявлення, вимірювання (оцінку), моніторинг, звітування, контроль та пом'якшення всіх суттєвих ризиків Банку.
- 1.4. Положення цієї Стратегії є обов'язковими до виконання колегіальними органами Банку, всіма структурними та відокремленими підрозділами Банку, а також працівниками Банку, які зобов'язані дотримуватися положень Стратегії при виконанні покладених на них функцій.
- 1.5. Терміни, які вживаються в цій Стратегії, використовуються в значеннях, визначених Законом України "Про банки і банківську діяльність", Положенням № 64, іншими Законами України, нормативно-правовими актами НБУ, та внутрішньобанківськими документами.

2. Основні цілі управління ризиками

- 2.1. Основними цілями управління ризиками в Банку є:
 - дотримання вимог чинного законодавства;

- забезпечення фінансової стійкості Банку з метою реалізації Стратегії розвитку Банку та Бізнес-плану Банку;
- забезпечення підтримання прийнятного рівня ризиків в рамках затвердженого ризик-апетиту та інших встановлених лімітів і обмежень;
- забезпечення достатності капіталу для покриття суттєвих ризиків;
- мінімізація можливих фінансових втрат від впливу ризиків, що приймаються Банком в рамках затвердженого ризик-апетиту;
- встановлення єдиної методології ідентифікації і оцінки ризиків при проведенні Банком активних операцій;
- розмежування функцій і відповідальності Наглядової Ради і Правління Банку, профільних комітетів і підрозділів в процесі управління ризиками;
- встановлення ефективної системи підтримки прийняття управлінських рішень з урахуванням рівня ризиків на котрі наражається Банк;
- підтримання оптимального співвідношення між ризиками та дохідністю;
- забезпечення життєздатності Банку в кризових ситуаціях, дотримання усіх зобов'язань Банку перед акціонерами, контрагентами, кредиторами та вкладниками;
- забезпечення функціонування комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками;
- забезпечення досягнення операційних, інформаційних та комплаєнс-цілей Банку;
- підтримання на високому рівні репутації Банку.

2.2. Основним завданням управління ризиками є:

- ідентифікація ризиків;
- оцінка, агрегування і прогнозування рівня ризиків;
- встановлення лімітів та обмежень ризиків;
- моніторинг і контроль за обсягами прийнятого ризику, реалізація заходів щодо утримання рівня ризиків в межах встановлених зовнішніх і внутрішніх обмежень;
- дотримання встановлених НБУ значень економічних нормативів, та інших вимог нормативно-правових актів НБУ;
- оцінка достатності доступних фінансових ресурсів для покриття суттєвих ризиків, для яких визначаються вимоги до капіталу з урахуванням можливих стресових ситуацій;
- урахування результатів всебічної оцінки ризиків, тестування стійкості Банку по відношенню до внутрішніх і зовнішніх чинників ризику, орієнтирів Стратегії розвитку Банку, вимог НБУ щодо достатності капіталу при плануванні капіталу;
- розробка превентивних і коригуючих дій з підтримки достатності капіталу і запобігання або зниження втрат Банку в разі настання стресових умов;
- здійснення стратегічного планування з урахуванням рівня прийнятого ризику;
- забезпечення обміном інформацією щодо управління суттєвими видами ризиків між окремими структурними підрозділами Банку для ефективної взаємодії (співпраці) на всіх організаційних рівнях;

- розвиток та впровадження культури управління ризиками.

3. Перелік суттєвих ризиків та види операцій, які генерують ці ризики

3.1. Банк у своїй діяльності виділяє наступні основні групи ризиків:

3.1.1. Фінансові, чи ризики які можна виміряти. Це кредитний ризик, ризик ліквідності, процентний ризик, ринковий ризик.

Кредитний ризик – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником/контрагентом узятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору.

Кредитний ризик генерують усі види кредитних операцій, операції з розміщення коштів на кореспондентських рахунках в інших банках, операції з придбання цінних паперів, дебіторська заборгованість, нараховані за всіма цими операціями доходи тощо.

Ринковий ризик – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого впливу факторів ринкового ризику (курсів іноземних валют, процентних ставок та/або інших факторів) на вартість/ціну інструментів.

Ринковий ризик генерують операції, що впливають на розмір відкритої валютної позиції Банку.

Ризик ліквідності – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неспроможності Банку забезпечувати фінансування зростання активів та/або виконання своїх зобов'язань у належні строки.

Ризик ліквідності генерують операції із залучення і розміщення грошових вкладів та кредитів; здійснення розрахунків за дорученням клієнтів та їх касове обслуговування; операції з цінними паперами та валютою/банківськими металами, інвестиційні операції тощо.

Процентний ризик банківської книги – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок впливу несприятливих змін процентних ставок на банківську книгу. Процентний ризик банківської книги впливає на економічну вартість капіталу Банку та чистий процентний дохід Банку.

Процентний ризик банківської книги генерують операції з процентними активами та зобов'язаннями Банку у складі банківської книги.

- Нефінансові, або ризики які не піддаються кількісній оцінці, це операційний ризик, в т.ч. інформаційний та юридичний ризик, комплаєнс-ризик (в т.ч. ризик репутації), інші суттєві ризики (стратегічний).

Операційний ризик - імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок недоліків або помилок в організації внутрішніх процесів, навмисних або ненавмисних дій працівників Банку або інших осіб, збоїв у роботі систем Банку або внаслідок впливу зовнішніх факторів. Операційний ризик уключає юридичний ризик, модельний ризик, ризик інформаційної безпеки, ризик інформаційно-комунікаційних

технологій, однак має виключати ризик репутації та стратегічний ризик. Операційний ризик генерують усі операції Банку.

Інформаційний ризик (складова операційного ризику) – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок виникнення внутрішніх і зовнішніх подій щодо інформаційних систем Банку та інших інформаційних ресурсів, що використовуються для досягнення цілей Банку, недостатності внутрішнього контролю чи неадекватних або помилкових внутрішніх процесів Банку у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Юридичний ризик (складова операційного ризику) – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат, або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання сторонами умов договорів у зв'язку з їх невідповідністю вимогам законодавства.

Комплаєнс-ризик – імовірність виникнення збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів або втрати репутації внаслідок невиконання Банком вимог законодавства, нормативно-правових актів, ринкових стандартів, правил добросовісної конкуренції, правил корпоративної етики, виникнення конфлікту інтересів, а також внутрішньобанківських документів Банку. COMPLAINT-ризик генерують усі операції Банку.

Ризик репутації (складова COMPLAINT-ризiku) – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок несприятливого сприйняття іміджу Банку клієнтами, контрагентами, акціонерами, наглядовими та контролюючими органами.

Модельний ризик (складова операційного ризику) – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок прийняття некоректних рішень через некоректність результатів моделей, спричинених помилками в їх розробці, впровадженні та/або використанні;

ESG-ризик (англійською мовою **ESG risks**) – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок реалізації екологічного/соціального/управлінського ризику/ризиків через поточний або потенційний несприятливий вплив ESG-факторів, та які можуть реалізуватися через інші види ризиків, включно через кредитний ризик, ринковий ризик, операційний ризик, ризик ліквідності, ризик репутації, ризик концентрації. Оскільки ESG-ризик матеріалізуються через традиційні види банківських ризиків (кредитний, процентний, ринковий, операційний, ризик ліквідності, COMPLAINT-ризик), то Банк не планує виокремлювати ESG-ризик в своєму профілі ризиків, однак враховуватиме екологічні (E), соціальні (S) та управлінські (G) аспекти діяльності Банку (ESG) при ідентифікації та оцінці традиційних видів ризиків.

Ризик розрахунків (Settlement risk) — імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання контрагентом своїх зобов'язань після того, як Банк виконав свою частину зобов'язань;

Стратегічний ризик – імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок неправильних управлінських рішень та неадекватного реагування на зміни в бізнес-середовищі. Стратегічний ризик виникає внаслідок несумісності: стратегічних цілей Банку; бізнес-стратегій, розроблених для досягнення цих цілей та бізнес-моделі Банку; ресурсів, задіяних для досягнення цих цілей та якості їхньої реалізації.

4. Принципи та підходи щодо визначення прийнятного співвідношення дохідності та ризиків

- 4.1. При визначенні прийнятного співвідношення дохідності та ризиків Банк керується принципом відповідно до якого незалежно від суми потенційного доходу, проведення будь-якої операції не здійснюється, якщо вона супроводжується неприйнятним рівнем ризику.
- 4.2. З метою забезпечення ефективного розподілу ресурсів для оптимізації співвідношення ризику і прибутковості, Банк визначив у Декларації схильності до ризиків ризик-апетит до суттєвих видів ризиків.
- 4.3. Основні підходи для визначення прийнятного співвідношення дохідності зводяться до наступного:
 - 4.3.1. Банк здійснює операції у межах допустимого рівня ризику, у т.ч.:
 - Банк усвідомлює наслідки ризику та приймає рішення щодо здійснення операції тільки після її належного аналізу та оцінки ризиків;
 - Банк проводить операції в межах визначених параметрів (умови, ліміти тощо), спрямованих на дотримання прийнятного рівня ризику. Банком також визначаються види ризиків, яких Банк має уникати, та такі, до яких Банк встановлює нульову толерантність;
 - Банк розподіляє ризики між клієнтами та видами діяльності (диверсифікує ризики та прагне уникати занадто високих концентрацій);
 - Банк утримує ризики під контролем, зокрема, забезпечує постійний моніторинг рівня ризиків та систему звітування і оперативної ескалації питань у разі наближення рівня ризику до неприйнятного, створює необхідні резерви для покриття ризиків, контролює виконання заходів, спрямованих на приведення рівня ризику у межі цільового/допустимого.
 - 4.3.2. Очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик. Ціноутворення здійснюється на основі рекомендованих ефективних процентних ставок кредитування у розрізі валют, сегментів та продуктів/груп клієнтів.

5. Загальні принципи управління ризиками

- 5.1. Загальні принципи управління ризиками Банку забезпечують ефективне виявлення, оцінку, контроль та пом'якшення ризиків, що виникають у діяльності Банку, з метою захисту його фінансової стабільності та репутації. До них відносяться:

- **ефективність** – забезпечення об'єктивної оцінки розміру ризиків Банку та повноти заходів щодо управління ризиками з оптимальним використанням фінансових ресурсів, персоналу та інформаційних систем щодо управління ризиками Банку;
- **своєчасність** – створення системи управління ризиками з початку діяльності Банку або з моменту набрання чинності відповідного положення;
- **структурованість** – чіткий розподіл функцій, обов'язків і повноважень з управління ризиками між усіма самостійними структурними та відокремленими підрозділами і працівниками Банку, та їх відповідальності згідно з таким розподілом;
- **розподіл обов'язків** – запобігання концентрації контролю над ризиками в руках однієї особи, чіткий розподіл функцій та відповідальності, уникнення ситуації, за якої одна й та сама особа здійснює операції Банку та виконує функції контролю;
- **усебічність та комплексність** – охоплення всіх видів діяльності та підрозділів Банку в процесі управління ризиками, оцінка взаємного впливу ризиків;
- **пропорційність** – застосування методів управління ризиками, що відповідають складності операцій Банку та його профілю ризиків;
- **незалежність** – свобода від обставин, що становлять загрозу для неупередженого виконання підрозділом з управління ризиками та підрозділом контролю за дотриманням норм (комплаєнс) своїх функцій;
- **конфіденційність** – обмеження доступу до інформації, яка має бути захищеною від несанкціонованого ознайомлення;
- **прозорість** – оприлюднення інформації про управління ризиками для клієнтів та громадськості.

5.2. У доповнення до вищезазначених загальних принципів, при організації процесу управління ризиками Банк забезпечує дотримання таких принципів:

- **безперервність та циклічність** – управління ризиками здійснюється на постійній основі із циклічним повтором основних стадій процесу (ідентифікація, оцінка, моніторинг, контроль, пом'якшення, звітування), у т.ч. з метою врахування динамічної зміни рівня ризиків;
- **компетентність та кваліфікація** – забезпечення необхідного рівня знань і навичок працівників Банку для виконання покладених на них посадових обов'язків та доручених їм завдань з управління ризиками;
- **взаємодія та комунікація** – процес управління ризиками передбачає ефективну взаємодію на всіх організаційних рівнях Банку (від Наглядової ради Банку до кожного працівника Банку), включаючи належний обмін інформацією;
- **обізнаність та інформованість** – свідоме сприйняття та розуміння працівниками Банку засад організації системи управління ризиками, включаючи підходи, принципи та положення нормативних документів

Банку щодо прийняття та управління ризиками, а також власної ролі в процесі управління ризиками в межах компетенції та посадових обов'язків;

- **об'єктивність та виваженість** – виважене прийняття рішень з належним урахуванням достатності, достовірності та актуальності усієї наявної інформації з питання, що розглядається, а також її об'єктивної оцінки при прийнятті ризиків;
- **актуалізація та розвиток** – постійне удосконалення процесу управління ризиками, включаючи методики, моделі, інструментарій, процедури і технології, з урахуванням стратегічних завдань, змін у зовнішньому середовищі, нововведень практики управління ризиками, оновлення даних тощо.

6. Організація процесу управління ризиками

- 6.1. Банк створює систему управління ризиками, адекватну його розміру, бізнес-моделі, масштабу діяльності, видам, складності операцій банку, яка забезпечує:
- 1) виявлення, вимірювання (оцінку) усіх ризиків, притаманних діяльності Банку;
 - 2) ідентифікацію, моніторинг, звітування, контроль, пом'якшення всіх суттєвих ризиків Банку;
 - 3) визначення Банком величини необхідного внутрішнього капіталу за економічною перспективою (економічного капіталу) та обсягу необхідної внутрішньої ліквідності за економічною перспективою (економічної ліквідності);
 - 4) належну оцінку ризиків за діючими продуктами протягом їх життєвого циклу, за новими продуктами та значними змінами в діяльності Банку до початку їх упровадження.
- 6.2. У Банку впроваджена система управління ризиками, як складова частина системи внутрішнього контролю та корпоративного управління, яка передбачає розподіл обов'язків між структурними підрозділами Банку із застосуванням моделі трьох ліній захисту, які функціонують в Банку відповідно до чинного законодавства, нормативно-правових актів НБУ та внутрішньобанківських документів з питань управління ризиками.
- 6.3. Управління ризиками – це процес, за допомогою якого Банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків.
- 6.4. Система управління ризиками складає сукупність належним чином задокументованих і затверджених політик, методик і процедур управління ризиками, які визначають порядок дій, спрямованих на реалізацію цієї Стратегії, систематичного процесу виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення всіх видів ризиків на всіх організаційних рівнях.
- 6.5. Управління ризиками відбувається на тому рівні Банку, де ризик виникає, а також за допомогою функцій незалежної перевірки і контролю ризиків – на вищих рівнях управління і на рівні Наглядової ради Банку.

- 6.6. Процес ризик-менеджменту в Банку охоплює всі його структурні рівні - від управлінського рівня (Наглядова рада Банку, Правління Банку, комітети Наглядової ради та Правління) до рівня, на якому безпосередньо приймаються та/або генеруються ризики – перша лінія захисту.
- 6.7. Процес управління ризиками передбачає охоплення всіх видів діяльності Банку, які впливають на параметри його ризиків та є безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, і прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості Банку до таких ризиків.
- 6.8. Банк забезпечує інтеграцію процесів внутрішньої оцінки достатності капіталу (ICAAP) та внутрішньої оцінки достатності ліквідності (ILAAP) у систему управління ризиками банку. ICAAP та ILAAP є безперервними інтегрованими процесами, результати яких використовуються Банком у процесах стратегічного та фінансового планування, управління ризиками, визначення ризик-апетиту, встановлення лімітів, стрес-тестування, планування капіталу та ліквідності, управлінської звітності та планування відновлення діяльності. Рішення щодо прийняття ризиків, розподілу капіталу, структури балансу та джерел фінансування приймаються з урахуванням результатів ICAAP та ILAAP.
- 6.9. Комплексна система ризик-менеджменту Банку забезпечує:
- прийняття ризиків відповідно до очікувань акціонерів Банку, Стратегії розвитку Банку, бізнес-моделі та нормативних вимог;
 - поширення в Банку єдиного розуміння його корпоративної культури щодо управління ризиками та культури контролю;
 - виділення необхідних ресурсів на створення, впровадження та підтримання ефективної, комплексної та збалансованої системи ризик-менеджменту;
 - відображення у систематизованій документальній формі організаційної структури і механізмів контролю, відповідний доступ до цих документів учасників процесу управління ризиками в Банку;
 - уникнення конфлікту інтересів на всіх рівнях Банку;
 - здійснення аналізу ризиків з урахуванням можливості виникнення екстремальних обставин, на основі яких Банк визначає відповідні надзвичайні заходи, наприклад, у формі Плану відновлення, забезпечення безперервної діяльності Банку;
 - запровадження процедур і заходів запобігання стресовим ситуаціям, які можуть виникнути через певні внутрішні фактори;
 - розроблення процедур і заходів моніторингу адекватної капіталізації Банку;
 - систематичне здійснення аналізу ризиків з метою ідентифікації, оцінки, контролю і моніторингу можливих ризиків;
 - належну оцінку ризиків за новими продуктами та значними змінами в діяльності Банку (основні принципи впровадження та процедури визначення нових продуктів та значних змін регламентуються відповідними внутрішніми документами Банку);
 - функціонування підрозділів контролю, які мають відповідні повноваження, ресурси, досвід і корпоративний статус, виключаючи будь-які перешкоди у

доступі до потрібної інформації, у формуванні та поданні управлінських звітів за результатами своїх досліджень;

- ефективну та незалежну діяльність відділу внутрішнього аудиту.

6.10. Загальні підходи до управління ризиками в Банку:

- ризики є зрозумілими та усвідомлюються всіма працівниками та керівництвом Банку;
- ризики мають бути в межах, затверджених Наглядовою радою Банку показників ризик-апетиту;
- рішення з прийняття ризику відповідають стратегічним завданням діяльності Банку;
- рішення з прийняття ризику є конкретними і чіткими;
- очікувана дохідність має компенсувати прийнятий ризик;
- розподіл капіталу відповідає розмірам ризиків, на які наражається Банк;
- стимули для досягнення високих результатів діяльності узгоджуються з встановленим рівнем ризик-апетиту Банку.

6.11. У Банку впроваджено п'ять взаємопов'язаних етапи управління ризиками:

- ідентифікація (виявлення) ризику (усвідомлення ризику, визначення причин його виникнення та ризикових сфер);
- вимірювання, аналіз та оцінювання величини ризику;
- моніторинг ризику (здійснення постійного контролю, нагляду, відслідковування рівня ризиків);
- контроль за ризиком та його пом'якшення (здійснення комплексу заходів, спрямованих на зменшення імовірності виникнення ризику та/або зменшення впливу ризику на результати діяльності Банку);
- звітування щодо ризиків.

6.12. Компонентами системи управління ризиками Банку є:

- організаційна структура, яка визначає обов'язки, повноваження та відповідальність осіб щодо управління ризиками;
- культура управління ризиками та Кодекс поведінки (етики) Банку;
- внутрішні нормативні документи Банку з питань управління ризиками;
- інформаційні системи, які забезпечують наявність механізмів управління ризиками та звітування;
- інструменти для ефективного управління ризиками в Банку.

7. Організаційна структура системи управління ризиками Банку

7.1. Банк організовує систему управління ризиками, яка ґрунтується на розподіл обов'язків між підрозділами Банку у відповідності до моделі трьох ліній захисту.

7.1.1. **Перша лінія захисту** – бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки. Ці підрозділи відповідають за виявлення та оцінювання ризиків, ужиття управлінських заходів, здійснення поточного управління ризиками, звітування, зокрема подають підрозділу з управління ризиками / підрозділу контролю за дотриманням норм (комплаєнс) регулярні або за запитами звіти щодо поточного управління такими ризиками.

7.1.1.1. Бізнес-підрозділи мають на меті дотримуватись оптимального поєднання доходності та ризику, слідувати поставленим цілям з розвитку, здійснювати моніторинг рішень з прийняття ризику, враховувати профілі ризиків клієнтів при здійсненні операцій, впроваджувати і управляти бізнес-процесами та інструментами, брати участь у процесах ідентифікації та оцінки ризиків, дотримуватися вимог внутрішньобанківських документів, в тому числі в частині управління ризиками.

7.1.1.2. Основними функціями підрозділів Банку першої лінії захисту, в рамках їх функціональних повноважень є:

- виявлення, ідентифікація та первинна оцінка (самооцінка) ризиків при здійсненні операцій та укладанні правочинів;
- прийняття ризику при здійсненні банківських операцій та укладанні правочинів (активне прийняття ризику);
- повний і своєчасний збір та внесення якісної та повної інформації про події операційного/ комплаєнс ризику до бази внутрішніх подій операційного/ комплаєнс ризику;
- прогнозування рівня ризиків, пов'язаних з позиціями / портфелями, керованими на консолідованій основі, банківським продуктом/послугою, моделювання поведінки клієнтів/контрагентів, статей балансу, продуктів тощо;
- моніторинг та первинний контроль відповідності прийнятого ризику і прогнозного рівня ризику встановленим обмеженням щодо цього ризику;
- розробка і реалізація заходів, необхідних для дотримання встановлених обмежень;
- прийняття участі, в координації із другою лінією захисту в розробленні переліку специфікацій ключових індикаторів ризиків, порядку їх розрахунку та визначення граничних значень;
- ужиття управлінських заходів;
- звітування щодо ризиків.

7.1.2. **Друга лінія захисту** – головний ризик-менеджер (CRO) та підрозділ з управління ризиками, головний комплаєнс-менеджер та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс), які є незалежними від підрозділів інших ліній захисту та підпорядковані Наглядовій раді Банку.

7.1.2.1. Підрозділ з управління ризиками та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) розробляють, упроваджують та постійно розвивають систему управління ризиками та її принципи, приймають участь в розробці лімітів та обмежень, проводять моніторинг та контроль рівня (профілю) ризиків і готують звітність щодо ризиків, перевіряють відповідність рівня ризиків до затвердженого в Банку апетиту ризиків та інших обмежень і показників, консультують, здійснюють навчання з питань системи управління ризиками, моделюють і здійснюють агрегування загального профілю ризиків.

7.1.2.2. Основними функціями другої лінії захисту, в межах своїх повноважень є:

- ідентифікація, виявлення, вимірювання, моніторинг, контроль, пом'якшення, звітування щодо суттєвих видів ризиків;
- розробка, участь у розробці, актуалізація та узгодження внутрішньобанківської бази нормативних документів з питань управління та оцінки ризиків, а також контроль її дотримання;
- участь у розробленні стратегії управління проблемними активами й оперативного плану та моніторинг за їх реалізацією;
- участь у розробленні Плану відновлення діяльності Банку, моніторинг та звітування щодо стану показників Плану;
- оцінка агрегованого (сукупного) рівня ризиків;
- прогнозування рівня ризиків;
- оцінка та контроль розрахунку кредитного ризику та розрахунок резерву за МСФЗ;
- розробка та впровадження системи обмежень рівня ризиків (включаючи визначення пропонованих до затвердження показників апетиту до ризику, структури і значень лімітів щодо видів ризиків, інших обмежень, у т.ч. якісних);
- впровадження та моніторинг системи раннього реагування;
- незалежна від першої лінії захисту оцінка рівня ризиків, контроль відповідності фактичного рівня ризику і прогнозного рівня ризику встановленим обмеженням на ризик (розробка процедур ескалації і контроль реалізації заходів щодо усунення порушень);
- контроль за дотриманням обов'язкових регуляторних нормативів;
- аналіз причин порушень та контроль за виконанням заходів щодо уникнення/ передавання/пом'якшення ризику;
- організація / проведення стрес-тестування;
- розробка та узгодження заходів щодо зниження рівня ризиків у разі порушення 1-й лінією захисту встановлених обмежень за фактичними даними;
- створення, супровід та підтримка бази внутрішніх подій операційного та комплаєнс-ризиків, включаючи збір, накопичення і аналіз даних/інформації щодо внутрішніх подій, верифікації подій, унесених до бази, дослідження значних подій;
- формування звітності щодо ризиків, доведення її до керівництва і колегіальних органів; -
- розвиток культури управління ризиками Банку шляхом контролю дотримання визначених Банком принципів, правил та норм, спрямованих на поінформованість усіх працівників Банку щодо прийняття ризиків та управління ризиками;
- забезпечення організації контролю/контроль за дотриманням вимог законодавства України, нормативно-правових актів НБУ,

внутрішньобанківських документів, стандартів професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк;

- впровадження системи внутрішнього контролю, зокрема у частині контролю за суттєвими ризиками, забезпечення впевненості керівників Банку, що впроваджені першою лінією захисту заходи з контролю та управління ризиками були розроблені та функціонують належним чином;
- створення та запровадження скорингової моделі, правил для прийняття автоматизованих рішень по встановленню та контролю лімітів, що застосовуються для роздрібних кредитних продуктів;
- контроль оцінки майна;
- Підрозділ з управління ризиками та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс) відповідають за якість виконання заходів із моніторингу системи внутрішнього контролю (за винятком оцінки ефективності системи внутрішнього контролю).

7.1.3. **Третя лінія захисту** – на рівні відділу внутрішнього аудиту щодо перевірки та оцінки ефективності функціонування системи управління ризиками, включаючи функції, передані Банком на аутсорсинг.

7.1.3.1. Внутрішній аудит здійснює незалежну та оцінку відповідності процесів управління ризиками встановленим стандартам та чинному законодавству .

7.1.3.2. Основні функції третьої лінії захисту:

- оцінка ефективності системи внутрішнього контролю, уключаючи оцінку ефективності системи управління ризиками;
- інформування керівництва Банку про виявлені недоліки в системі управління ризиками;
- контроль усунення виявлених недоліків в системі управління ризиками.

7.1.4. Перевірка фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності Банку здійснюється зовнішнім аудитом відповідно до законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів НБУ, норм і стандартів аудиту, затверджених згідно з міжнародними стандартами аудиту та етики.

7.2. Суб'єктами системи управління ризиками Банку є:

- Наглядова рада Банку;
- Комітет Наглядової ради з управління ризиками;
- Правління Банку;
- Кредитний комітет Банку;
- Комітет з управління активами та пасивами;
- Бюджетно-тарифний комітет;
- інші колегіальні органи Банку;
- Відділ внутрішнього аудиту;
- Головний ризик-менеджер та підрозділ з управління ризиками;
- Головний комплаєнс-менеджер та підрозділ контролю за дотриманням норм (комплаєнс)
- Бізнес-підрозділи та підрозділи підтримки (перша лінія захисту).

7.2.1. Функції, обов'язки, повноваження та відповідальність суб'єктів системи управління ризиками з питань управління ризиками визначаються у відповідних нормативних документах Банку: положеннях про органи управління Банком (Правління і Наглядову раду) та профільні комітети таких органів, про самостійні структурні та відокремлені підрозділи Банку; нормативних документах з питань управління ризиками; посадових інструкціях працівників Банку; інших нормативних та розпорядчих документах Банку.

8. Культура управління ризиками

8.1. З метою ефективного функціонування системи управління ризиками в Банку впроваджуються заходи по розвитку культури управління ризиками, основними завданнями якої є:

- отримання працівниками Банку знань і навичок у сфері управління ризиками за допомогою систематичного (регулярного, дистанційного) навчання;
- правильне використання керівниками та працівниками інструментів управління ризиками в повсякденній діяльності;
- формування у працівників навичок правильного і своєчасного використання інструментів управління ризиками;
- відкриті і активні комунікації в межах Банку щодо цінностей та принципів культури управління ризиками.

8.2. Наглядова рада Банку, Комітет з питань ризиків та Правління Банку з метою дотримання керівниками та іншими працівниками Банку культури управління ризиками створюють необхідну атмосферу (tone at the top) шляхом:

- визначення корпоративних цінностей, а також здійснення нагляду за дотриманням таких цінностей;
- забезпечення розуміння керівниками та іншими працівниками Банку їх ролі під час управління ризиками з метою досягнення цілей діяльності Банку, а також відповідальності за порушення встановленого рівня ризик-апетиту;
- просування обізнаності щодо ризиків шляхом забезпечення систематичного інформування всіх самостійних структурних та відокремлених підрозділів Банку про стратегію, політику, процедури з управління ризиками та заохочення до вільного обміну інформацією і критичної оцінки прийняття ризиків Банком;
- отримання підтверджень, що керівники та інші працівники Банку, проінформовані про дисциплінарні стягнення або інші дії, які застосовуватимуться до них у разі неприйнятної поведінки/порушення в діяльності Банку.

8.3. Вимоги, спрямовані на підтримання високого рівня культури управління ризиками в Банку, закріплюються у відповідних нормативних документах Банку, зокрема, у Кодексі поведінки (етики) Банку.

- 8.4. В Банку закріплено відповідальність і організовано процедури розгляду випадків неприйнятної поведінки та інших порушень в діяльності Банку. Заохочується практика оперативного інформування про випадки реальних/потенційних конфліктів інтересів, неприйнятної поведінки тощо.
- 8.5. У Банку пропагується розвиток комплаєнс-культури шляхом усвідомленого і сумлінного управління комплаєнс-ризиками, навчання, закріплення відповідальності і залучення до ключових комплаєнс-процесів менеджменту та працівників Банку, заохочення їхньої належної поведінки та розгляду всіх значних відхилень від встановлених вимог.
- 8.6. Важливим інструментом підтримання культури управління ризиками на високому рівні у Банку є навчання працівників Банку з питань ризиків, що сприяє просуванню обізнаності щодо ризиків, поглиблення знань, вдосконалення умінь та навичок працівників Банку з цього питання та слугує запорукою забезпечення належного рівня знань працівників Банку з питань управління ризиками для ефективного управління ними, усвідомлення кожним працівником власної ролі у процесі управління ризиками. Для забезпечення належного функціонування цього інструменту, у Банку впроваджено Програму навчання та підвищення кваліфікації працівників Банку з питань управління ризиками, щорічно складаються загальні плани навчання, до яких, серед іншого, включаються і питання щодо навчання з питань управління ризиками з урахуванням вимог, встановлених зазначеною програмою, а також визначено перелік нормативних документів з питань управління ризиками, з якими мають бути ознайомлені нові працівники Банку у визначений строк після прийому на роботу.

9. Внутрішні нормативні документи з питань управління ризиками

- 9.1. Банк розробляє та запроваджує (шляхом затвердження на рівні Наглядової ради Банку / Правління Банку або іншого власника відповідних повноважень та доведення до ознайомлення і виконання працівникам Банку) нормативні документи Банку з питань управління ризиками у відповідності до вимог чинного законодавства України.
- 9.2. Ієрархія внутрішніх нормативних документів з питань управління ризиками:
- 9.2.1. Основними (найвищими в ієрархії документів з управління ризиками) документами Банку щодо управління ризиками є ця Стратегія та Декларація схильності до ризиків (Risk appetite statement). На підставі підходів та принципів, закріплених у Стратегії, визначається Декларація схильності до ризиків. Також розробляється Методика для виявлення суттєвих ризиків. У разі виявлення нових суттєвих ризиків, вносяться зміни до цієї Стратегії та Декларації схильності до ризиків.
- 9.2.2. Рід час розроблення / перегляду / коригування Стратегії розвитку Банку та Бізнес-плану Банк враховує величину ризик-апетиту, зазначену в Декларації схильності до ризиків, також враховує визначений рівень ризик-апетиту та рівень толерантності до збоїв у разі прийняття рішення щодо збільшення обсягів активів у результаті розширення діючих видів діяльності,

запровадження нових продуктів та значних змін у діяльності Банку, укладення нових / унесення суттєвих змін до діючих критичних договорів із постачальниками.

- 9.2.3. Політики управління ризиками є наступним рівнем в ієрархії внутрішніх документів Банку щодо управління ризиками та передбачають подальшу деталізацію вимог щодо управління конкретним видом ризику, визначених цією Стратегією, у т. ч. визначають основні підходи, завдання, цілі та принципи щодо управління відповідним видом ризику
- 9.2.4. З метою регламентації послідовності дій в рамках реагування на стресову ситуацію, шляхи подолання її наслідків з метою підтримання стійкості та безперервності діяльності Банку і мінімізації можливих втрат розробляються: План відновлення діяльності (Recovery Plan), План фінансування в кризових ситуаціях (Contingency Funding Plan), План забезпечення безперервної діяльності (Business Continuity Plan), Процедури ескалації порушень лімітів, Програма проведення стрес-тестування. План відновлення діяльності має узгоджуватися з Декларацією схильності до ризиків та не суперечити іншим планам, і навпаки. При розробці Планів враховуються норми Політик.
- 9.2.5. На підставі визначеного у Політиках розробляються положення, порядки, процедури та методики управління ризиками. Документи цього рівня є найбільш деталізованими документами, які містять детальний опис щодо виявлення, вимірювання, моніторингу, контролю, звітування та пом'якшення суттєвих видів ризиків, джерела інформації та перелік припущень, що застосовуються при оцінці ризиків, порядок обміну інформацією між учасниками процесу управління ризиками та інше.
- 9.3. Банк має право об'єднувати окремі внутрішньобанківські документи в один або кілька документів, не порушуючи вимог Положення № 64 щодо їх розроблення, наповнення, затвердження, перегляду та інших вимог.
- 9.4. Внутрішні нормативні документи з питань управління ризиками мають своєчасно переглядатися та оновлюватися (актуалізуватися) з урахуванням змін у законодавстві, відповідних стандартах професійних об'єднань, дія яких поширюється на Банк.

10. Інформаційні системи та звітування

- 10.1. Відповідно до політик та методик з управління кожним видом ризиків, запроваджені вимоги до інформаційної системи щодо управління ризиками та звітування, запроваджені аналітичні системи управління ризиками, які забезпечують агрегування даних щодо ризиків Банку, оперативне та достовірне вимірювання ризиків в Банку як в звичайних, так і в стресових ситуаціях.
- 10.2. Банк підтримує обґрунтоване співвідношення у застосуванні автоматизованих та ручних процесів агрегування даних щодо ризиків. Банк застосовує ручні процеси в ситуаціях, що потребують судження Банку. В інших випадках Банк максимально автоматизує процедури обробки даних з метою уникнення помилок.

10.3. Банк використовує надійні процедури агрегування даних щодо ризиків в виняткових випадках працівники Банку можуть коригувати дані в ручному режимі це забезпечує:

- використання чітких процедур контролю за точністю даних про ризики;
- розроблення політики та процедур використання програмного забезпечення працівниками Банку в разі застосування ним ручних процесів та автоматизованих додатків та баз даних;
- вивірку даних про ризики з даними бухгалтерського обліку;
- наявність єдиного надійного джерела інформації за кожним видом ризику;
- доступ до даних про ризики працівникам підрозділу з управління ризиками з метою формування якісної та достовірної звітності про ризики;
- дані про ризики групуються за бізнес-лініями, видами активів та зобов'язань Банку, галузевою та географічною концентрацією, показниками, що дає змогу виявляти ризики та складати звіти.
- Банк своєчасно формує агреговані та актуалізовані дані щодо ризиків з одночасним дотриманням принципів своєчасності, прозорості, точності, повноти інформації.

10.4. Ефективне управління ризиками передбачає, що управлінська звітність про ризики містить точну, повну, своєчасну інформацію про ризики, надана Наглядовій раді Банку, колегіальним органам, Правлінню Банку та іншим користувачам, які приймають рішення, та забезпечує повне розуміння ними ситуації щодо рівня ризиків Банку для прийняття своєчасних та адекватних рішень.

10.5. Порядок і терміни надання Наглядовій раді та Правлінню Банку управлінської звітності про ризики визначено в Положенні про підрозділ з управління ризиками, Політиках з управління кожним ризиком та Методиках розрахунку кожного з ризиків.

10.6. Управлінська звітність про ризики має бути:

- точною, вивіреною та достовірно відображати рівень прийнятого Банком ризику;
- комплексною. Управлінська звітність про ризики має охоплювати всі суттєві види ризиків Банку, містити інформацію про концентрацію ризиків, дотримання встановленого розміру ризик-апетиту та значень лімітів ризику, а також надавати перспективну оцінку ризиків з урахуванням впливу майбутніх операцій, а не тільки поточну та історичну;
- чіткою та інформативною. Управлінська звітність про ризики має надавати чітку та однозначну інформацію та бути достатньо вичерпною для прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.
- періодичною. Наглядова рада Банку, колегіальні органи, Правління Банку та інші користувачі управлінської звітності про ризики встановлюють періодичність складання та надання управлінської звітності про ризики як у звичайних умовах, так і в стресових ситуаціях.

10.7. В управлінську звітність про ризики включається інформація про відкриті провадження у справах, у яких Банк та/або керівник Банку, та/або власник

істотної участі в Банку є відповідачем, а також про прийнятті судами рішення не на їх користь, що можуть призвести до суттєвих наслідків для Банку. Такими наслідками є виникнення збитків/санкцій та/або додаткових втрат чи недоотримання запланованих доходів, та/або втрати репутації, що окремо або в сукупності може спричинити порушення Банком економічних нормативів капіталу та/або ліквідності, установлених НБУ.

- 10.8. З метою забезпечення належного аналізу та оцінки ризиків, прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень щодо мінімізації ризиків здійснюється аналіз інформації, що міститься в державних реєстрах, інформаційних системах Банку та органів державної влади, засобах масової інформації, інших відкритих джерелах.
- 10.9. У внутрішньобанківських документах визначається порядок виявлення, моніторингу такої інформації та забезпечується своєчасний контроль, вимірювання (оцінювання) збитків/санкцій, додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів, використовуючи як власний досвід, так і досвід інших банків (за наявності);
- 10.10. Наглядова рада Банку є головним користувачем управлінської звітності про ризики та несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, формує запити та забезпечує отримання якісної інформації, необхідної для виконання своїх функцій. Правління Банку є ключовим користувачем управлінської звітності про ризики і також несе відповідальність за розроблення вимог до такої звітності, забезпечує запити та отримання інформації, необхідної для виконання своїх функцій.

11. Інструменти для ефективного управління ризиками

- 11.1. Банк використовує ефективні моделі та інструменти для оцінки (вимірювання) ризиків як тих, що підлягають кількісному виміру в повній мірі, так і тих, що підлягають кількісному виміру в меншій мірі. Банк має право використовувати тільки інструменти оцінки ризиків для тих ризиків, що підлягають кількісному виміру в меншій мірі
- 11.2. Інструменти та моделі, що використовуються для оцінки окремого виду ризику, визначаються, виходячи з природи відповідного виду ризику, вимог нормативно-правових актів НБУ та банківської практики щодо оцінки/управління відповідним видом ризику, а також з урахуванням поточної ситуації та (де це є релевантним) фактичних значень та прогнозів щодо макроекономічних показників.
- 11.3. Визначення та деталізація інструментів та моделей оцінки ризиків, що застосовуються Банком, передбачається у політиках управління відповідними видами ризиків, методиках та інших відповідних нормативних документах Банку.
- 11.4. **Ризик-апетит.** Ризик-апетит до кожного з видів ризику, відповідно до Декларації схильності до ризиків розраховується підрозділом з управління ризиками, затверджується Наглядовою Радою та є комбінацією кількісних

показників, перелік яких залежить від виду ризику та таких загальних якісних вимог:

- повноти внутрішньобанківських документів з управління ризиками, які відповідають бізнес-моделі Банку;
- наявності опису процесів Банку, що визначають ключові точки, в яких Банк може наражатися на суттєві ризики;
- достатнього рівня кваліфікації персоналу Банку, що забезпечують виконання процесів з управління ризиками;
- достатності та належного функціонування інформаційних систем Банку щодо управління ризиками, необхідних для підтримки процесів;
- наявності в інформаційних системах щодо управління ризиками Банку повних та якісних даних, що забезпечують належну оцінку величини ризиків;
- наявності контролю за дотриманням Кодексу поведінки (етики), запобіганням та протидією легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

11.5. Наглядова рада під час розроблення / перегляду / коригування Стратегії розвитку Банку та Бізнес-плану Банку враховує величину ризик-апетиту, зазначену в Декларації схильності до ризиків.

11.6. Наглядова рада також ураховує визначений рівень ризик-апетиту в разі прийняття рішення щодо збільшення обсягів активів у результаті розширення діючих видів діяльності, запровадження нових продуктів та значних змін у діяльності Банку.

11.7. **Ліміти ризиків.** Наглядова Рада Банку встановлює (затверджує) ліміти (обмеження) для суттєвих ризиків, що піддаються кількісному вимірюванню, у межах затвердженого ризик-апетиту щодо: кредитного ризику; ризику ліквідності; процентного ризику; операційного ризику, ринкового ризику; інших, комплаєнс ризику інших суттєвих видів ризиків, на які може наражатися Банк у своїй діяльності.

11.8. Банк встановлює ліміти для управління різними джерелами концентрації ризиків.

11.9. Значення лімітів ризиків також розрахунковим шляхом встановлюються і в відсотках дані розрахунків знаходяться в Декларації до ризиків.

11.10. Банк встановлює значення лімітів ризиків щодо окремих операцій або ризиків в абсолютних значеннях та/або у відсотках до інших показників Банку. За необхідності, Банк може встановлювати окремі значення лімітів для учасників, що належать до однієї групи, бізнес-ліній, портфелів, типів інструментів або окремих інструментів.

11.11. Банк установлює значення лімітів ризиків як у відсотках до необхідного внутрішнього капіталу за економічною перспективою (економічного капіталу) / необхідної внутрішньої ліквідності за економічною перспективою (економічної ліквідності), так і до загального розміру активів, загальної суми зобов'язань. Банк має право встановлювати значення лімітів ризиків щодо окремих операцій

або ризиків в абсолютних значеннях та/або у відсотках до інших показників банку.

- 11.12. Банк під час установлення лімітів ризиків у відсотках до необхідного внутрішнього капіталу за економічною перспективою (економічного капіталу) ураховує щонайменше один із показників ефективності діяльності, скоригованих на ризик, які розраховуються з використанням загальноприйнятих методів фінансово-економічного аналізу та інвестиційного менеджменту.
- 11.13. Порядок установлення значень лімітів ризиків та контроль за їх дотриманням визначається Банком в Політиках щодо управління ризиками. У разі змін ринкових умов або стратегії Банку, але не рідше ніж раз на рік, Банк переглядає значення лімітів ризиків. Перегляд здійснюється на підставі пропозицій бізнес-підрозділів Банку та підрозділу з управління ризиками.
- 11.14. Процедура ескалації порушень лімітів ризиків, форма та порядок інформування про порушення цих лімітів передбачені у внутрішньому нормативному документі Процедура ескалації лімітів ризиків.
- 11.15. Підрозділ з управління ризиками здійснює контроль за дотриманням лімітів ризиків і не пізніше наступного робочого дня після виявлення порушення ліміту ризику інформує Наглядову раду та Правління Банку щодо такого порушення.
- 11.16. Головний ризик-менеджер у строки та в порядку, визначених процедурою щодо ескалації порушень лімітів ризиків, надає Наглядовій раді та Правлінню Банку інформацію про причини порушення лімітів та пропозиції щодо заходів для усунення порушення лімітів.
- 11.17. Наглядова рада проводить позачерговий перегляд значень лімітів, якщо авторизовані перевищення або порушення лімітів ризиків є частими або постійними. Результатом такого перегляду можуть бути: перегляд значень діючих лімітів; залишення значень лімітів без змін та затвердження плану заходів щодо запобігання їх подальшому перевищенню/порушенню.
- 11.18. В Політиках управління ризиками викладено опис моделей та інструментів, які Банк використовує під час оцінки ризиків. Під час обрання моделей та інструментів оцінки ризиків враховується:
 - особливості діяльності Банку, характер, обсяг операцій, профіль ризику;
 - бізнес-потреби;
 - припущення, що є основою для моделей та інструментів;
 - наявність коректних та повних вхідних даних;
 - можливості інформаційної системи Банку щодо управління ризиками;
 - досвід та кваліфікацію персоналу.
- 11.19. Процес побудови моделі включає такі послідовні етапи:
 - визначення основних характеристик об'єкта оцінки та припущень для моделі;
 - підготовка вхідних даних для моделі, перевірка їх якості (коректності та повноти) і достатності;
 - побудова моделі;

- тестування моделі, уключаючи її прогностичну здатність та коректність її результатів;
- опис моделі;
- затвердження моделі;
- впровадження моделі;
- наступна регулярна валідація моделі.

11.20. Банк використовує моделі та інструменти оцінки ризиків, які побудовані на коректних та повних вхідних даних, що відповідають наступним вимогам:

- 1) знаходяться в межах ринкових значень;
- 2) є достатньо повними та коректними;
- 3) надходять з незалежних джерел або від підрозділів Банку, діяльність яких не залежить від результатів оцінки ризиків.

11.21. Опис моделі включає:

- 1) опис методу, використаного для моделювання та вид використаної моделі;
- 2) характеристики основних припущень та принципів, що лежать в основі моделі;
- 3) переваги та недоліки моделі, причини вибору саме цієї моделі;
- 4) опис вхідних даних для моделі та вимоги до них;
- 5) опис процесу використання моделі;
- 6) оцінку прогностичної здатності моделі;
- 7) правила внесення змін до моделі;
- 8) розподіл обов'язків та відповідальності за створення, упровадження, валідацію (перегляд ефективності) моделі та внесення змін до неї.

11.22. Банк регулярно (не рідше ніж раз на рік) здійснює валідацію моделей та інструментів оцінки ризиків шляхом:

- оцінки адекватності основних припущень моделі та її внутрішньої логіки;
- бек-тестування, здійсненого шляхом порівняння фактичних даних з результатами, отриманими за допомогою моделі;
- порівняння результатів, отриманих за допомогою обраної Банком моделі, з результатами інших внутрішніх та/або зовнішніх моделей (за наявності таких).

11.23. Результатами валідації моделі оцінки ризиків є наступні:

- підтвердження адекватності моделі оцінки ризиків та продовження її подальшого використання без змін;
- продовження використання моделі оцінки ризиків, але з коригуванням окремих її параметрів;
- заміна діючої моделі оцінки ризиків через її неефективність на нові.

11.24. Валідація моделі оцінки ризиків є незалежною від побудови моделі або вибору інструменту та їх використання, тому валідація здійснюється підрозділом Банку, що не задіяний в розробленні та використанні моделей.

11.25. Головний ризик-менеджер забезпечує належну обізнаність Наглядової ради Банку щодо сильних та слабких місць моделей та інструментів оцінки ризиків, припущень та обмежень, притаманних моделям, з метою їх урахування під час розгляду результатів оцінки ризиків та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.

- 11.26. Стрес-тестування.** Стрес-тестування ризиків в Банку проводиться для визначення збитків в тій чи іншій нестандартній ситуації. Банк здійснює стрес-тестування для оцінки достатності капіталу і прогнозу потенційних збитків при падінні цін на ринку, зміні державної політики, наявності інших факторів, які можуть негативно вплинути на рівень регулятивного капіталу Банку.
- 11.27.** Стрес-тестування ризиків здійснюється відповідно до Програми проведення стрес-тестування, яка визначає методи стрес-тестування, порядок проведення стрес-тестування і вимоги до процедури стрес-тестування в Банку.
- 11.28.** Програма проведення стрес-тестування забезпечує виконання наступних завдань:
- 1) визначення розміру збитків Банку в цілому та в розрізі видів операцій у разі реалізації екстремальних, однак реалістичних стрес-сценаріїв, а також оцінку потенційних можливостей Банку покрити такі збитки;
 - 2) оцінку впливу реалізації стрес-сценаріїв на дотримання Банком граничних значень нормативів та лімітів валютної позиції, установлених НБУ;
 - 3) порівняння отриманих результатів з установленим рівнем ризик-апетиту;
 - 4) визначення ступеня залежності величини ризиків від окремих факторів ризику, які пом'якшують або посилюють їх дію.
- 11.29.** Стрес-тестування охоплює всі види діяльності Банку за такими видами ризиків: кредитний ризик; ризик ліквідності; процентний ризик банківської книги: ринковий ризик; операційний ризик. Стрес-тестування щодо цих ризиків здійснюється з урахуванням ризику концентрації.
- 11.30.** В залежності від ситуації для стрес-тестування використовується один із таких методів:
- 1) аналіз чутливості портфеля активів до зміни факторів ризиків, який полягає в моделюванні наслідків зміни одного фактору ризику або групи тісно взаємопов'язаних факторів ризику, але незмінних інших факторів ризику;
 - 2) сценарний аналіз, який полягає в моделюванні наслідків одночасної зміни декількох факторів ризиків, що ґрунтується як на історичних, так і гіпотетичних подіях. Метод дає змогу оцінити потенційний вплив одночасного настання низки факторів ризику на діяльність Банку в разі настання виняткової (екстремальної), але разом з тим імовірної події. Під час розроблення сценаріїв Банк використовує фактори ризиків з максимально негативним впливом, що можуть призвести до подій, унаслідок виникнення яких Банк може зазнати найбільших втрат, та опрацьовує варіанти найгіршого розвитку подій;
 - 3) реверсивне стрес-тестування, яке полягає в пошуку такої комбінації значень факторів ризиків та визначенні такого сценарію, за яким Банк отримає заздалегідь визначений негативний результат (порушення нормативів капіталу та/або інших нормативів, установлених НБУ, втрату ліквідності, настання неплатоспроможності, інших негативних наслідків для Банку). Пошук може здійснюватися як експертним методом, так і за допомогою статистичного моделювання.

- 11.31. Для проведення стрес-тестування визначаються макроекономічні та мікроекономічні показники, які можуть впливати на діяльність і фінансовий стан Банку.
- 11.32. Для забезпечення ефективності проведення стрес-тестування здійснюється регулярний і систематичний (не рідше одного разу на рік) перегляд/удосконалення методів та стрес-сценаріїв.
- 11.33. Банк здійснює документування результатів стрес-тестування за кожним із стрес-сценаріїв з урахуванням аналізу впливу якості даних, які використовувалися для здійснення стрес-тестування. Результати стрес-тестування використовуються всіма структурними підрозділами Банку, залученими до виконання функцій з управлінням ризиками.
- 11.34. Підрозділ з управління ризиками регулярно (не рідше одного разу на квартал) здійснює стрес-тестування з метою оцінки ризиків та визначення своєї спроможності протистояти потрясінням та загрозам, на які Банк наражається під час своєї діяльності, або які можуть виникнути в майбутньому. За потреби ризик-менеджмент забезпечує проведення оперативного (позачергового) стрес-тестування, періодичність здійснення якого відповідає динаміці змін за окремими видами активів і зобов'язань Банку, а також тенденціям змін в економічному і фінансовому середовищі.
- 11.35. Головний ризик-менеджер доводить до Наглядової ради та Правління Банку висновки про результати стрес-тестування, які містять оцінку впливу можливої реалізації стрес-сценаріїв на діяльність Банку для розроблення та вжиття заходів щодо зменшення впливу потенційних ризиків та уникнення/мінімізації фінансових втрат.
- 11.36. Головний ризик-менеджер ризиками забезпечує належну обізнаність Наглядової ради Банку щодо сильних та слабких місць методів та стрес-сценаріїв, що використовуються під час здійснення стрес-тестування, з метою їх врахування під час розгляду його результатів та прийняття своєчасних та адекватних управлінських рішень.
- 11.37. Банк використовує результати здійснення стрес-тестування під час розроблення / перегляду / коригування Стратегії розвитку Банку та Бізнес-плану Банку, стратегії, політики та процедур управління ризиками, оцінки достатності внутрішнього капіталу та внутрішньої ліквідності, планів відновлення діяльності, забезпечення безперервної діяльності та фінансування в кризових ситуаціях.
- 11.38. Способи оптимізації ризиків. Основними способами зниження ризиків є страхування, резервування, розподіл, диверсифікація, мінімізація (управління активами та пасивами) та уникнення (відмова від операції).
- 11.39. Банк використовує такі способи захисту від ризиків:
- 1) Розподіл ризику – перекладення деякої частини ризику на іншого суб'єкта, який здатний забезпечувати зниження ризику.
 - 2) Страхування – плата за зменшення рівня ризику і. т.д. (в цьому випадку необхідно врахувати також ризики, пов'язані з фінансовою стійкістю і імовірністю банкрутства страхових компаній);

- 3) Лімітування – обмеження фінансових потоків, спрямованих у зовнішнє середовище (встановлення лімітів повноважень при прийнятті рішень про здійснення операцій. лімітування величини виданої позики одному позичальнику, лімітування обсягу вкладень в окрему галузь і т.д.);
 - 4) Мінімізація – балансування активів і пасивів таким чином, щоб звести до мінімуму коливання вартості портфеля активів і пасивів;
 - 5) Прийняття забезпечення – зниження суми можливого збитку шляхом покриття ризиків ліквідним забезпеченням;
 - 6) Диверсифікація ризику – розподіл фінансових потоків з метою забезпечення загальної стійкості проекту. Такі форми диверсифікації найбільш ефективно зменшують банківський ризик, коли доходи, одержувані від різних груп клієнтів, змінюються у часі в різних напрямках. У цьому випадку зменшення в доходах, що надходять від однієї групи клієнтів, компенсується збільшенням доходів від іншої групи. Метод диверсифікації активів передбачає розподіл активів Банку по максимально різноманітним видам розміщення (за видами клієнтів, по термінах розміщення, по регіонах розміщення, за видами валют і т.д.). Даний метод використовується при управлінні всіма видами фінансових ризиків. Метод диверсифікації пасивів - припускає розподіл пасивів Банку по максимально різноманітним видам (за термінами залучення, по категоріям вкладників, за видами валют, за видами функціонування рахунків і т.д.). Даний метод використовується при управлінні всіма видами фінансових ризиків. Диверсифікація дозволяє знизити тільки несистематичний ризик (ризик пов'язаний з конкретним інструментом, в той час як систематичні, загальні для всіх інструментів (наприклад, ризик циклічного спаду економіки), не можуть бути зменшені шляхом зміни структури портфеля активів або пасивів;
 - 7) Аналіз перспектив розвитку ринків (валютного, позичкового, ринку цінних паперів та інших) передбачає аналіз зміни вартості фінансових активів та прогнозування можливого впливу зміни вартості активів на прибуток/збитки Банку. Важливе місце при цьому відводиться аналізу сценаріїв - альтернативних варіантів, за якими можуть розвиватися події в майбутньому. Аналіз сценаріїв є важливим інструментом при управлінні фінансовими ризиками і заснований на оцінці імовірності сприятливого чи несприятливого розвитку подій на фінансових ринках (валютному, позиковому, ринку цінних паперів тощо) і ступеня впливу ризику на стан банківських активів і зобов'язань, а також на обсяги очікуваної прибутковості. За результатами даного аналізу можуть прийматися рішення про проведення або не проведення тієї чи іншої угоди;
 - 8) Створення резервів передбачає формування резервів для покриття можливих збитків у майбутньому періоді;
 - 9) Отримання додаткової інформації – найбільш поширений метод зниження ризиків (деталізація інформації про кредитний проект і т.п.).
- 11.40. Управління безперервністю діяльності Банку. Банк відповідно до вимог законодавства України розробляє План відновлення діяльності з метою

запровадження заходів, що вживатимуться Банком для відновлення свого фінансового стану в разі його значного погіршення.

11.41. Методологія управління безперервною діяльністю Банку включає:

- політику управління безперервною діяльністю;
- процедуру аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку;
- план забезпечення безперервної діяльності.

11.42. Процедура аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку включає визначення рівнів критичності процесів, інформаційних систем, інформаційних даних, інших ресурсів з урахуванням:

- цільового часу на відновлення процесів та систем, що обслуговують цей процес, після збою або переривання діяльності;
- максимально допустимого проміжку часу, за який можлива втрата критичних даних Банку в разі збою або відмови інформаційних систем. Цей аналіз охоплює всі процеси та підрозділи Банку з урахуванням їх взаємозалежності.

11.43. Банк проводить послідовний та комплексний аналіз вразливості процесів та інформаційних систем Банку до різних типів імовірних сценаріїв переривання діяльності. Банк здійснює кількісну та якісну оцінку імовірного фінансового, операційного та репутаційного впливу сценаріїв на діяльність Банку, використовуючи внутрішні та зовнішні дані. Результати аналізу впливу негативних факторів на процеси Банку використовуються для встановлення цілей і пріоритетів під час розроблення плану забезпечення безперервної діяльності. Залишкові ризики переривання діяльності (після оцінки впливу застосування заходів, передбачених планом забезпечення безперервної діяльності) повинні перебувати в межах затвердженого банком ризик-апетиту.

11.44. Не рідше одного разу на рік Банк проводить аналіз впливу негативних факторів на процеси Банку, оцінку ризиків та переглядає план забезпечення безперервної діяльності для того, щоб пересвідчитися, що він відповідає поточному профілю діяльності Банку, враховує наявні ризики та загрози, а також охоплює всі види діяльності, процеси та інформаційні системи щодо управління ризиками.

11.45. Не рідше одного разу на два роки проводиться навчання працівників щодо організації та впровадження плану забезпечення безперервної діяльності.

11.46. З метою забезпечення контролю за реалізацією заходів, передбачених у плані, Банк не рідше одного разу на рік проводить поетапне тестування плану забезпечення безперервної діяльності. За потреби Банк долучає до участі в тестуванні відновлення та забезпечення безперервної діяльності ключових постачальників послуг. Банк документує всі суттєві відхилення та помилки, виявлені за результатами тестування плану забезпечення безперервної діяльності, та забезпечує розроблення, затвердження та впровадження коригуючих заходів.

11.47. Банк забезпечує захищене зберігання всієї необхідної документації щодо плану забезпечення безперервної діяльності та забезпечує безперешкодний доступ до цієї документації працівникам Банку, відповідальним за його виконання, у разі настання надзвичайних ситуацій.

- 11.48. Управління капіталом. З метою забезпечення стабільної діяльності Банку та своєчасного виконання ним зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів і втраті капіталу через ризики, що притаманні банківській діяльності, проводиться аналіз достатності капіталу Банку для утримання всіх видів ризиків.
- 11.49. Рівень капіталу Банку повинен перевищувати мінімальні обов'язкові вимоги, встановлені НБУ, який установлює порядок визначення регулятивного капіталу Банку та нормативи капіталу, що є обов'язковими до виконання Банком: мінімального розміру регулятивного капіталу та адекватності регулятивного капіталу.
- 11.50. Внутрішня оцінка достатності капіталу Банку має відповідати його профілю ризику, характеру операцій і стратегії Банку.
- 11.51. Управління капіталом використовується для визначення фактичного розміру капіталу, з метою захисту Банку від ризику банкрутства на такому рівні вірогідності, який власники Банку вважають прийнятним.

12. Внутрішній контроль та відповідальність

- 12.1. Наглядова рада Банку несе повну відповідальність за створення комплексної, адекватної та ефективної системи управління ризиками, на які наражається Банк у своїй діяльності, зокрема здійснює моніторинг впровадження стратегії та політик управління ризиками.
- 12.2. Правління Банку відповідає за виконання завдань, рішень Наглядової ради Банку щодо впровадження системи управління ризиками, уключаючи Стратегію та політики управління ризиками, культуру управління ризиками, процедури, методи та інші заходи ефективного управління ризиками. Правління Банку визнає вимоги щодо незалежного виконання обов'язків підрозділами з управління ризиками та контролю за дотриманням норм (комплаєнс) і не втручається у виконання ними своїх обов'язків.
- 12.3. Наглядова рада Банку, Правління Банку та інші колегіальні органи Банку, в межах своїх повноважень, затверджують, беруть участь у розробці внутрішніх документів з питань управління ризиками, встановлюють ліміти і обмеження, на регулярній основі розглядають інформацію про рівень прийнятих ризиків і достатності капіталу, а також факти порушень встановлених процедур управління ризиками, лімітів та обмежень, приймають інші рішення з питань управління ризиками і капіталом.
- 12.4. Головний ризик менеджер та підрозділ з управління ризиками, головний комплаєнс-менеджер та підрозділ контролю за дотриманням норм відповідають за функціонування ефективної, комплексної, адекватної системи управління ризиками, а також якість виконання заходів із моніторингу системи внутрішнього контролю з метою досягнення стратегічних, операційних, інформаційних та комплаєнс-цілей діяльності Банку.
- 12.5. Відділ внутрішнього аудиту відповідає за перевірку та оцінку ефективності функціонування системи управління ризиками Банку, уключаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю.

12.6. Головний ризик-менеджера несе відповідальність та здійснює контроль за доведення змісту Стратегії до відома виконавців та впровадження в роботу викладених у цій Стратегії принципів.

13. Прикінцеві положення

13.1. Стратегія, зміни та доповнення до неї погоджуються Правлінням Банку та затверджуються Наглядовою радою Банку і набуває чинності з дати її затвердження Наглядовою радою Банку.

13.2. У разі невідповідності будь-якої частини цієї Стратегії вимогам законодавства України чи нормативно-правових актів НБУ, в тому числі в зв'язку з прийняттям нових та зміною чинних, документ діятиме лише в тій частині, що не суперечить вимогам чинного законодавства. До внесення відповідних змін у цю Стратегію працівники Банку у своїй роботі керуються нормами чинного законодавства України та нормативно-правових актів НБУ.

13.3. Стратегія переглядається не рідше одного разу на рік на предмет її актуальності та відповідності законодавству, нормативно-правовим актам НБУ, внутрішнім нормативним документам Банку, Стратегії розвитку Банку та Бізнес-плану Банку.

Головний ризик-менеджер

Анатолій БЕЛІН